

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В статті обґрунтована концепція оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі та надається характеристика видів конкурентоспроможності їх потенціалу в умовах розвитку ринкових відносин.

The article is devoted the pressing question of estimation of types of competitiveness of potential of enterprise of processing industry, and description of types of competitiveness of their potential is given in the conditions of development of market relations.

Ключові слова: конкурентоспроможність, потенціал підприємства.

Постановка проблеми. Інвестування та інноваційні програми на технологічне переозброєння підприємств переробної галузі спрямовано на удосконалення конкурентоспроможності їх потенціалу, попередження інфляційних процесів, зменшення вартості основного капіталу, банкрутства. Інвестиції справедливо розглядають як ключовий фактор формування конкурентоспроможності потенціалу підприємств переробної галузі в умовах трансформаційних процесів сучасної економіки з метою отримання економічних і соціальних результатів.

Конкурентоспроможність потенціалу підприємства переробної галузі в глобальному середовищі базується на досягненнях інноваційно-технологічного розвитку, використанні інформаційних ресурсів. На жаль, у технологічній частині капітальних вкладень домінує 3-й технологічний уклад. Це надзвичайно загрозна картина, так як в даний час закладається майбутня структура випуску продукції, в якій домінуватиме саме цей технологічний уклад [1, с. 287].

В епоху конкурентного поширення світових ринків виникають проблеми оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі за умовами розвитку індустріального виробництва, заснованого на нових інформаційних технологіях та знаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження економістів з проблем формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства представлені в наукових працях. Сутність, механізм формування та методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства комплексно розглянуті в сучасній учбово-методичній літературі. З огляду на зазначені вище теоретичні розробки стає можливим висновок про те, що формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства, зокрема переробної галузі, визначається факторами, що є рушійною силою досягнення успіху на ринку.

Сутність конкурентоспроможності потенціалу підприємства в теоретичному аспекті обґрунтована економістами: Репіною І.М., Краснокутською Н.С., Добикиною О.К., Гава В.Н. [2 с. 53, 5 с. 12, 3 с. 40, 4 с. 44]. Особливості формування конкурентоспроможності в умовах нової економіки та методи її оцінки конкурентоспроможності сформульовані Хомяковим В.І. [6 с.61]. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства та методи її оцінки детально викладені Івановим В.Б. [7, с.47].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відмінності теоретичних підходів до формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства у різних науковців пов'язані з удосконаленням економічної теорії та наукових поглядів. На сьогодні в науковій літературі відсутнє одностайне трактування конкурентоспроможності потенціалу підприємства, що формується в переробній галузі України. За умовами глобального економічного середовища недостатність розробки теоретичних засад відносно сутності конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі викликає необхідність подальшого системного наукового дослідження.

Формування цілей статті – визначити основні структурні компоненти концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства в трансформаційних умовах сучасної ринкової економіки в ринковому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Особливу методологію наукового мислення стосовно конкурентоспроможності потенціалу підприємства в економічній теорії визначає системний підхід. Системне уявлення сутності конкурентоспроможності потенціалу підприємства являє собою прогресивний напрямок дослідження абсолютно у всіх сферах діяльності. Необхідність розвитку системного підходу до оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства дає змогу розширити уявлення про сутність його відкритої системи. Підставою для такої точки зору є розуміння, що потенціал підприємства є структурним утворенням взаємопов'язаних компонентів системи, а його конкурентоспроможність надає порівняльну характеристику та відображає рівень переваги результативних показників оцінки стану системи відносно аналогічних показників потенціалу конкурентних підприємств на ринку.

Концепція оцінки конкурентоспроможності (КОК) потенціалу підприємства переробної галузі побудована за методологією дослідження об'єктів як системи, характеризується зовнішнім оточенням та внутрішньою структурою. До зовнішнього оточення віднесені «вхід», «вихід», зовнішнє середовище та

обернений зв'язок системи КОК потенціалу підприємства. Внутрішня структура КОК потенціалу підприємства визначається сукупністю упорядкованих компонентів системи. «Вхід» системи КОК потенціалу підприємства переробної галузі забезпечують фактори, що зумовлюються посиленням конкурентоспроможності ресурсного, організаційного, стратегічного, управлінського та виробничого видів його потенціалу. До «виходу» системи КОК потенціалу підприємства переробної галузі відносяться компоненти, що визначають методичне забезпечення оцінки його конкурентоспроможності, зокрема нормативної бази оцінки в умовах ринку. До зовнішнього середовища системи КОК потенціалу підприємства переробної галузі відносяться найважливіші фактори мікро- та макросередовища, які найбільшою мірою впливають на конкурентоспроможність потенціалу згідно з галузевою приналежністю підприємства, масштабами та типом виробництва сприяють розвитку його конкурентоспроможності з метою розробки системи заходів на умовах використання потенційних можливостей для зміцнення конкурентних позицій. Обернений зв'язок від «виходу» до «входу» системи КОК потенціалу підприємства переробної галузі характеризується комунікаційним каналом від методичного забезпечення оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі до факторів її формування.

Система КОК потенціалу підприємства побудована на основі використання нових знань та інформації, менеджменту конкурентоспроможності потенціалу, та теоретичних основ оцінки конкурентоспроможності в переробній галузі (рис. 1).

Перший компонент системи – «фактори формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства» – це інструмент впливу на конкурентний процес в ринковому середовищі. Під впливом факторів конкурентоспроможності потенціалу підприємства можна визначити необхідні параметри конкурентного процесу та його кількісні характеристики. Тому оцінка факторів конкурентоспроможності потенціалу є ефективним інструментом менеджменту конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі.

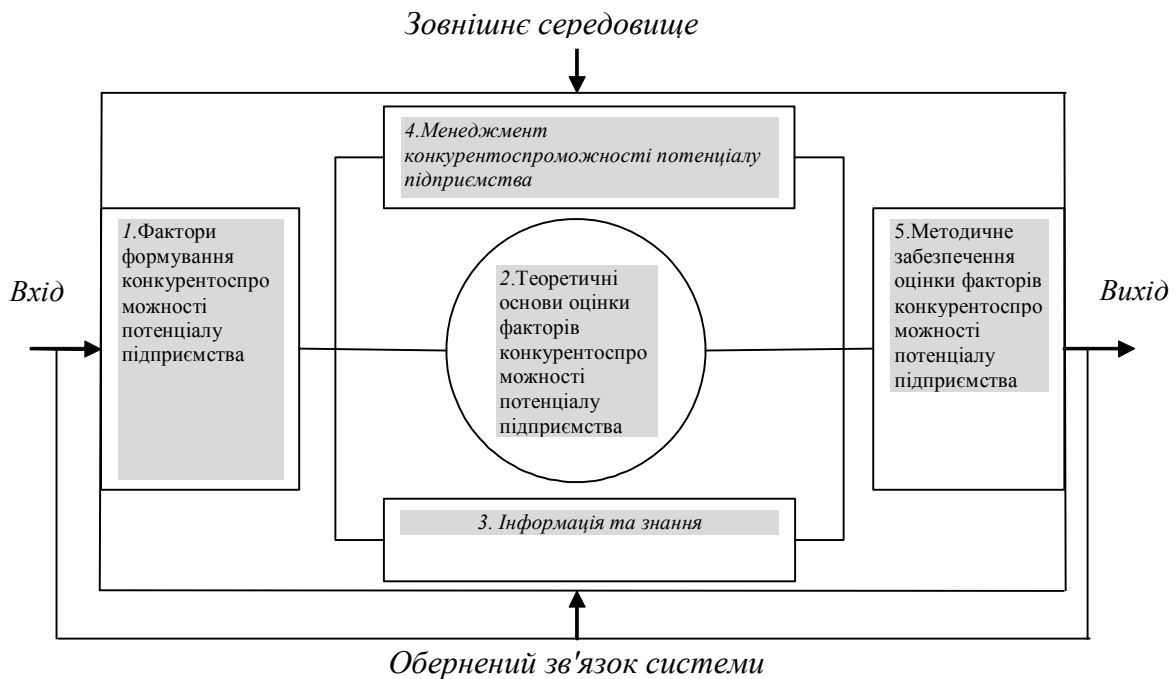

Рис. 1. Система концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства

Фактори формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі, підрозділяються на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів відносяться фактори мікро- та макросередовища системи конкурентоспроможності підприємства переробної галузі. До факторів мікросередовища підприємства переробної галузі відносяться стан та розвиток галузі, споживачі, конкуренти та постачальники. Макросередовище підприємства переробної галузі характеризують економічні, міжнародні, наукові, технічні, політичні, правові, екологічні та соціальні фактори. До внутрішніх факторів формування конкурентоспроможності потенціалу відносяться ресурси підприємства, організація підприємства, діючі стратегії та стратегії розвитку підприємства, менеджмент та виробництво.

Другий компонент системи – «теоретичні основи оцінки факторів конкурентоспроможності потенціалу підприємства» характеризуються науково-методичними підходами та принципами системного підходу. Сутність конкурентоспроможності потенціалу підприємства є важливою характеристикою та сучасним показником розвитку промислового виробництва в умовах трансформаційних процесів в економіці України. Якщо підприємство має великий набір компетенції на основі комплексу інтелектуальних,

технічних, технологічних, організаційних та економічних характеристик в умовах змін зовнішнього середовища, то конкурентоспроможність його потенціалу забезпечує успішну діяльність на ринку. Особливості формування конкурентоспроможності потенціалу потребують розробки науково-методичного інструментарію для оцінки її рівня на підприємствах переробної галузі в ринкових умовах. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства є економічною категорією, яка надає порівняльну характеристику та відображає рівень переваги результативних показників оцінки стану системи його ресурсів і можливостей відносно аналогічних показників конкурентних підприємств на ринку.

До системи видів конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі, що побудована на основі системних принципів, входять конкурентоспроможність ресурсного, організаційного, стратегічного, управлінського, виробничого потенціалів.

Конкурентоспроможність ресурсного потенціалу – це порівняльна характеристика, що відображає рівень переваги показників оцінки використання можливостей ресурсів в комерційному процесі відносно аналогічних показників конкурентних підприємств в умовах ринку.

Конкурентоспроможність організаційного потенціалу – це порівняльна характеристика, що в корпоративній структурі управління відображає рівень переваги показників оцінки використання можливостей ресурсів в процесі методичного забезпечення відносно аналогічних показників конкурентних підприємств в умовах ринку.

Конкурентоспроможність стратегічного потенціалу – це порівняльна характеристика, що відображає рівень переваги показників оцінки використання можливостей ресурсів в стратегічному процесі відносно аналогічних показників конкурентних підприємств в умовах ринку.

Конкурентоспроможність управлінського потенціалу – це порівняльна характеристика, що відображає рівень переваги показників оцінки використання можливостей ресурсів в управлінському процесі відносно аналогічних показників конкурентних підприємств в умовах ринку.

Конкурентоспроможність виробничого потенціалу – це порівняльна характеристика, що відображає рівень переваги показників оцінки використання ресурсів можливостей ресурсів в виробничому процесі відносно аналогічних показників конкурентних підприємств в умовах ринку.

Третій компонент системи – «інформація та знання» – за умовами нової економіки є важливою підсистемою концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної. Світ увійшов у нову стадію розвитку, що визначається, як інформаційна епоха, сучасні інформаційні й комунікаційні технології стали відігравати важливу роль в інфраструктурі суспільства. Сьогодні сфера ІКТ концентрується навколо нової економіки, Інтернету, електронної комерції й електронного бізнесу, [4, с. 422–423]. В новій економіці виникають нові галузі бізнесу, що пов'язані з інформаційним забезпеченням та обробкою інформації. Інформація поліпшує обґрунтування господарських рішень, забезпечує існування і функціонування системи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі в навколишньому середовищі. Роль та значення інформації на сьогодні різко зростають. На конкурентному ринку світової економіки випереджується значимість знання. Зараз цінності створюються за рахунок підвищення продуктивності та використання нововведень тобто застосування знання та практики. Економічне зростання все більше залежить від здатності отримувати нові знання і застосовувати їх в житті [4, с. 8].

Четвертий компонент системи – «менеджмент конкурентоспроможності потенціалу підприємства» визначає професійну діяльність щодо організації досягнення цілей системи які приймаються та реалізуються з використанням наукових принципів, підходів, концепції маркетингу та людського фактору. Аспект ефективного менеджменту висвітлює поєднання менеджменту та науки. На важливість такого поєднання вперше звернув увагу Ф. Тейлор. У його працях справжня наука управління – це більше, ніж технічні прийоми, формули і наукові закони, це, в першу чергу, інтелектуальна революція та новий світогляд. Менеджмент конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі концентрує увагу на науково методичній базі управління конкурентоспроможністю, синтезує знання як об'єкта управління в єдину наближену до реальної господарської практики систему знань. Зростання ролі менеджменту конкурентоспроможності потенціалу підприємства в механізмах сучасного економічного розвитку досягло межі, за якою неминучою стає зміна концепції підготовки фахівців.

П'ятий компонент системи – «методичне забезпечення оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства» класифікується за напрямком формування інформаційної бази критеріальних та експертних методів оцінки; за способом відображення кінцевих результатів в графічних, математичних та логічних методах аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства; за необхідністю врахування динаміки процесів в статистичних методах аналізу даних за базовий період та методах стратегічного аналізу; за способом виділення індикаторів та матричних методів; за критеріями оцінки та їх віднесенням до певного виду потенціалу підприємства переробної галузі.

КОК потенціалу підприємства переробної галузі в моделях нової економіки визначають компоненти її відкритої системи, що являють собою внутрішні фактори оцінки конкурентоспроможності потенціалу цих підприємств. До зовнішніх факторів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємств переробної галузі відносяться фактори мікро- та макросередовища її відкритої системи.

Література

1. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : в 3 т. / [за ред. В.М. Гейця, Семиноженка, Б.Є. Кваснюка]. – К. : Фенікс, 2007. – Т. 1. – 554 с.
2. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посібник] / Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с.
3. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посібник] / Добикіна О.К., Рижиков В.С., Касьянюк С.В. та ін.. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
4. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства, формування та оцінка : [навч. посібник] / Краснокутська Н.С. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
5. Гавва В.Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання : [навч. посібник] / В.Н. Гавва, Е.А. Божко. – К., Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
6. Хомяков В.І. Управління потенціалом підприємства / В.І. Хомяков, І.В. Бакум. – К. : Кондор, – 2007. – 400 с.
7. Іванов В.Б., Кохась О.М., Хмелевський С.М. Потенціал підприємства : [науково-метод. посіб.] / Іванов В.Б., Кохась О.М., Хмелевський С.М. – К. : Кондор, 2009. – 300 с.

Надійшла 10.10.2011

УДК 658:339:656

Н. Я. САПОТНИЦЬКА

Національний університет «Львівська політехніка»

СТВОРЕННЯ АЛЬЯНСІВ МІЖ МАШИНОБУДІВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті наведено повноваження альянсів, фактори, які сприяють створенню логістичних альянсів, а також умови інтеграції вітчизняних підприємств з іноземними. Наведено приклади створення альянсів як вітчизняних, так і зарубіжних та оцінено їх діяльність на основі показників.

The article shows the power of alliances, the factors that contribute to logistics alliances, and the terms of integration of domestic enterprises and foreign. Examples of alliances both domestic and foreign, and assessed their activity on the basis of indicators.

Ключові слова: глобалізація, альянс, логістичний альянс, машинобудівне підприємство.

Постановка проблеми. В сучасних економічних процесах явище глобалізації не є новим. У довгострокових стратегіях успішних підприємств все частіше з'являються плани щодо виходу на іноземні ринки. Процеси глобалізації вимагають від підприємств чіткої орієнтації на виробничий процес, якість продукції, споживача, створюючи таким чином бар'єри для виходу на ринки. Для того щоб адаптуватись до нового ринкового середовища, підприємства об'єднуються в стратегічні союзи, так звані альянси, в межах корпоративних форм бізнесу. Така кооперація є підтримкою для досліджень у інноваційній сфері, зокрема модернізація виробництва, спільних маркетингових проєктів, логістичних операцій на вході і виході готової продукції (аутсорсінг).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегічний альянс як успішна форма ведення бізнесу досліджується як закордонними, так і вітчизняними науковцями. Розкривали суть, класифікацію, форми та цілі створення альянсів іноземні вчені: Пітер Ф. Друкер, М. Портер, Дж. Н. Дуннінг, Д. Боверсокс, П. Дюссож и Б. Гаррет. Із вітчизняних науковців створення стратегічних альянсів досліджували Каїра З.С., Глущенко В.В., Параніч Ю.В., Пономаренко В.С., Тоцький В.І., Лавриненко В.В.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття поняття “логістичний альянс” та визначення основних наслідків його створення.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація – це межа, яка стає все більше і більше вимогливою до інтеграції системи поставок, оскільки міжнародний бізнес розвиває вимоги на логістичне збільшення компетентності через більш довгі системи поставок, меншу впевненість і більшої кількості документації. Виклик глобалізації повинен розмістити підприємство так, щоб використати в своїх цілях пільги глобального маркетингу і виробництва, розвиваючи, захоплюючи світ, логістичну компетентність [4, с. 188].

Стратегічними альянсами є довгострокові і цільові договори між підприємствами, укладені на основі партнерства і адекватності вигод, що очікуються з цього союзу, при збереженні організаційних особливостей сторін договору. Альянси можуть [2, с. 98–106]:

- улагодити наслідки, що виникають із-за недоліків ринкових операцій і ієрархічних структур;
- обмежити ризики, що виникають за рахунок опортунізму, через механізми моніторингу, створення стимулів ділитися інформацією (know-how) і гарантування успіхів;
- забезпечити довготривалу взаємність, одночасно зберігаючи вигоди ринкових операцій, наприклад економії на масштабах;